

Sygn. akt **XXVII Ca 1499/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny-Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Aleksandra Łączyńska-Mendakiewicz
Sędziowie:	SO Robert Zegadło SR del. Katarzyna Małysa (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sąd. Agnieszka Ślebzak

po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. B. i S. B.

przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Skarbu Państwa

o odszkodowanie

na skutek apelacji powodów i pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie

z dnia 29 lipca 2015 r., sygn. akt I C 891/14

1. oddała obie apelacje;
2. nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa;
3. oddała wniosek Skarbu Państwa – Ministra Skarbu Państwa o zasądzenie od powodów kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSR Katarzyna Małysa SSO Aleksandra Łączyńska – Mendakiewicz SSO Robert Zegadło

Sygn. akt XXVII Ca 1499/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 października 2013 r. Z. B. i S. B. wnieśli o zasądzenie od Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa kwoty 12 000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1 września 1948 r. do dnia zapłaty, tytułem zwrotu równowartości mienia należącego do S. B., którego przepadek orzeczono wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Szczecinie, wydanym w dniu 21 sierpnia 1948 r.

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa - Minister Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 29 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie I Wydział Cywilny w sprawie sygn. akt I C 891/14:

1. zasądził od Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa na rzecz Z. B. i S. B. solidarnie kwotę 163,97 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 5 października 2013 r. do dnia zapłaty;
2. z pozostałym zakresie powództwo oddalił;
3. odstąpił od obciążania powodów kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

Podstawą wydania powyższego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy:

S. B. urodził się w dniu (...)

Postanowieniem z dnia 17 marca 1948 r. oficer śledczy (...) Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w S. zarządził rewizję osobistą u S. B.. W dniu 19 marca 1948 r. dokonano rewizji osobistej S. B., w trakcie której zatrzymano: 5 różnych zaświadczeń, 5 złotych, legitymację rowerową, 1 zaświadczenie podklejone tekturą, skórzany portfel oraz pasek do spodni.

Wyrokiem wydanym w dniu 21 sierpnia 1948 r. w sprawie Sr 397/48, Wojskowy Sąd Rejonowy w Szczecinie skazał S. B. za czyny o charakterze politycznym na karę łączną 14 lat więzienia, utratę praw na przeciąg lat 5 i przepadek całego mienia.

S. B. w dniu 21 października 1953 r. został zwolniony warunkowo z więzienia, na podstawie art. 65 k.k. Okres próby skończył się w dniu 18 marca 1957 r.

S. B. w 1959 r. zawarł związek małżeński ze S. Z. (obecnie B.). Ze związku tego urodziło się dwóch synów: A. B. i Z. B..

S. B. zmarł w dniu 16 maja 2008 r. w C.. Spadek po zmarłym nabyli jego żona oraz dwóch synów, każda z tych osób po 1/3 części.

Postanowieniem wydanym w dniu 26 września 2013 r., sprawie o sygn. akt III Ko 122/12, Sąd Okręgowy w Szczecinie stwierdził nieważność wyroku byłego Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 21 sierpnia 1948 r. skazującego S. B. za przestępstwo z art. 14 § 1 i z art. 4 § 1 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa oraz z art. 24 KKWP z dnia 23 września 1944 r. w zw. z art. 259 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. k.k., a także z art. 259 k.k. z 1932 r. oraz utrzymującego go w mocy postanowienia byłego Najwyższego Sądu Wojskowego z dnia 10 listopada 1948 r., sygn. akt S 2734/48. Powyższe postanowienie stało się prawomocne z dniem 4 października 2013 r.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo jedynie w części.

Powodowie swoje roszczenie wywodzili z treści art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, zgodnie z którym, w przypadku stwierdzenia nieważności orzeczenia, osobie uprawnionej zwraca się mienie, którego przepadek lub konfiskatę orzeczono na rzecz Skarbu Państwa, oraz przedmioty zatrzymane w toku postępowania - z wyjątkiem przedmiotów, których posiadanie jest zakazane lub wymaga zezwolenia - jeżeli znajdują się one w posiadaniu państwowej jednostki organizacyjnej, a w razie niemożności zwrotu - ich równowartość wypłaca się ze środków Funduszu Reprywatyzacji, o którym mowa w art. 56 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397, z późn. zm.).

Sąd Rejonowy zauważył, że sporne między stronami niniejszego postępowania były składniki mienia stanowiącego własność S. B., przejętych na rzecz Skarbu Państwa w wykonaniu orzeczonej kary przypadku mienia oraz ich wartość.

Sąd I instancji wskazał, że w postępowaniu cywilnym obowiązuje zasada kontradyktoryjności, według której to strona powodowa jest dysponentem procesu i do niej należy przytaczanie wszelkich wniosków dowodowych w celu wskazania prawdziwości powołanych twierdzeń. Stosownie do omawianej reguły, ciężar dowodu spoczywa na stronie procesu, która w myśl art. 6 k.c. ponosi ujemne konsekwencje pasywnego postępowania, gdyż fakty nieudowodnione nie wywołują żadnych skutków prawnych. W praktyce oznaczało to, że to na powodach spoczywał ciężar dowodu, co do wykazania składników mienia stanowiącego własność S. B., które podlegały przypadkowi w wykonaniu orzeczonej kary.

Sąd Rejonowy podkreślił, że powodowie jedynie ogólnie wskazali, iż w skład mienia należącego do S. B., przejętego na rzecz Skarbu Państwa wchodziło podstawowe wyposażenie jego mieszkania, używanego mu przez krewnych nieodpłatnie, jako stancji. Podali, iż skonfiskowane zostały meble (stół z 4 krzesłami, szafa, łóżko, kredens kuchenny, biurko, fotel), radiodbiornik, naczynia, zimowe buty skórzane, zimowa kurtka skórzana, płaszcz jesienny, pantofle wiosenne, zegarek na rękę, zegar ścienny z kukułką, gitara oraz oszczędności z wypłaty wynagrodzenia za pracę, w wysokości pięciu ówczesnych wynagrodzeń za pracę. Powodowie nie przedłożyli do akt sprawy jakichkolwiek dowodów pozwalających ustalić, że ww. przedmioty należały do S. B., a ponadto, że w stosunku do tych przedmiotów wykonano wyrok z dnia 21 sierpnia 1948 r. w zakresie ich przypadku. Z pisma nadesłanego przez Instytut Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. wynikało, iż nie odnaleziono dokumentów wskazujących na wykonanie wyroku z dnia 21 sierpnia 1948 r. w zakresie przypadku całego mienia S. B.. Zgłaszane przez powodów na tę okoliczność wnioski dowodowe (np. o przesłuchanie dzieci i wnuków byłych funkcjonariuszy, którzy mieli związek z zatrzymaniem i pobytem w więzieniu S. B.), sformułowane zostały nader ogólnie (wszystkich funkcjonariuszy i ich następców prawnych w razie ewentualnej śmierci, bez wskazywania konkretnych danych osobowych) oraz częściowo nie są możliwe do zrealizowania w świetle obowiązujących przepisów kodeksu postępowania cywilnego niemożliwe do zrealizowania (wydanie nakazu przeszukania pomieszczeń następców prawnych funkcjonariuszy służby bezpieczeństwa).

Sąd Rejonowy wskazał, że jest mało realne, aby następcy prawni nie sprecyzowanych przez powodów bliżej funkcjonariuszy służby bezpieczeństwa posiadali jakakolwiek wiedzę o majątku posiadanym przez S. B. w dacie jego zatrzymania i o wykonaniu w stosunku do niego wyroku z dnia 21 sierpnia 1948 r. w zakresie orzeczenia przypadku całego mienia. Powodowie nie zgłosili zaś żadnych wniosków dowodowych, które byłyby możliwe do przeprowadzenia na rozprawie (poza żądaniem akt z IPN) i które mogłyby prowadzić do ustalenia, jaki majątek posiadał S. B. w 1948 r. i czy orzeczono jego przypadek.

Uwzględniając powyższe, Sąd I instancji uznał, że powodowie nie udowodnili, że wyrok z dnia 21 sierpnia 1948 r. został wykonany w zakresie przypadku całego mienia S. B. oraz nie wykazali, że przedmioty, które powodowie wskazywali w pismach procesowych stanowiły jego własność. Niemniej jednak, powodowie powołali się na protokół rewizji z dnia 19 marca 1948 r., z którego wynikało, iż w trakcie rewizji osobistej S. B., zatrzymano należący do niego portfel skórzany, 5 złotych, pasek do spodni, legitymację rowerową, 5 różnych zaświadczeń i 1 zaświadczenie podklejone tekturą. W związku z tym, powodowie domagali się zwrotu równowartości należącego do S. B. skórzanego portfela (50,00 zł), paska do spodni (90,00 zł), kwoty 5 złotych oraz roweru (200,00 zł).

W ocenie Sądu Rejonowego, w niniejszej sprawie brak było podstaw do przyznania na rzecz Z. B. i S. B. zwrotu równowartości roweru w kwocie 200,00 zł, bowiem z protokołu rewizji wynikało jedynie, że S. B. posiadał legitymację rowerową. Powodowie nie przedstawili dowodu, z którego by wynikało, że był on właścicielem roweru. W szczególności z treści protokołu rewizji nie wynika, aby zatrzymany został także rower. Jednakże Z. B. i S. B. należał się zwrot równowartości pozostałych przedmiotów zatrzymanych w toku rewizji osobistej S. B., tj. skórzanego portfela, paska do spodni oraz kwoty 5 złotych, jako że brak jest podstaw, że zostały mu one zwrócone przy zwolnieniu z zakładu karnego.

Sąd I instancji zważył, że ustalenie wartości skórzanego portfela oraz paska do spodni było nader utrudnione (art. 322 k.p.c.). Nieznany jest stan paska i portfela w dacie zatrzymania ani ich dokładny rodzaj. Jednocześnie nie jest wątpliwe, że w protokole zwolnienia S. B. brak jest adnotacji o zwrocie tych przedmiotów (podobnie jak zatrzymanej kwoty 5 zł). Mając na uwadze powyższe i kierując się treścią art. 322 k.p.c. Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne kwoty wskazane przez powodów, zgodnie z którymi wartość skórzanego portfela wynosiła 50,00 zł, zaś paska od spodni - 90,00 zł. Wskazane kwoty są zbliżone do aktualnych cen rynkowych pasków i portfeli średniej jakości.

Sąd I instancji dokonał także waloryzacji w oparciu o art. 3581 § 3 k.c. kwoty 5,00 złotych zatrzymanej w 1948 r., dokonując stosownych obliczeń, w oparciu o wysokość najniższego wynagrodzenia dla pracowników uspołecznionych zakładów pracy, która w 1948 r. wynosiła 364,00 zł oraz wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2015 r., tj. 1750 zł. Kwota 5 zł stanowiła 1,37 % kwoty 364,00 zł, zaś 1,37% kwoty 1.750,00 zł był równy kwocie 23,97 zł.

Uwzględniając powyższe, Sąd Rejonowy w punkcie 1. sentencji wyroku, zasądził od Skarbu Państwa- Ministra Skarbu Państwa na rzecz powodów solidarnie kwotę 163,97 zł (tj. równowartość skórzanego portfela - 50,00 zł, paska do spodni - 90,00 zł oraz kwoty 5,00 zł -23,97 zł), zaś w punkcie 2. sentencji orzeczenia, oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Rozstrzygnięcie w zakresie odsetek ustawowych Sąd oparł na treści art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Dodatkowo Sąd, wziął pod uwagę stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 15 października 2002 r., w sprawie II CKN 1483/00, zgodnie z którym, roszczenia, których podstawę materialno-prawną stanowi art. 10 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, uzyskują przymiot wymagalności w dniu uprawomocnienia się orzeczenia stwierdzającego nieważność.

Ponadto Sąd Rejonowy w punkcie 3 wyroku odstąpił od obciążania powodów kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c., uznając, że z uwagi na charakter dochodzonego roszczenia względy słuszności przemawiają za odstąpieniem od obciążenia powodów kosztami procesu, choć w znacznej części przegrali oni proces.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany zaskarżając go w zakresie pkt I wyroku, w części dotyczącej zasądzonych od kwoty głównej odsetek. Pozwany zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. Naruszenie przepisów prawa materialnego tj.

- art. 481 § 1 kc poprzez błędna wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu przez Sąd I instancji, że pozwany opóźnił się ze spełnieniem świadczenia od dnia 5 października 2013 r.,

- art. 455 k.c. przez jego niezastosowanie.

W oparciu o powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części poprzez zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 163,97 zł od dnia wyroku do dnia zapłaty.

Apelacje od powyższego wyroku wnieśli również powodowie, zaskarżając wyrok w pkt II w kwestii oddalenia powództwa i zaskarżonemu wyrokowi zarzucili:

1. Rażąco naruszenie art. 2 Konstytucji RP z 1997 r. stanowiącego, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej;

2. Rażąco naruszenie art. 45 Konstytucji RP z 1997 r. stanowiącego, że każdy ma prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezależny bezstronny niezawisły sąd;

3. Rażąco naruszenie art. 2 Konstytucji RP z 1997 r. stanowiącego, że każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej oraz że ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw;
4. Rażąco naruszenie art. 5 kodeksu cywilnego stanowiącego, że nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego; takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony;
5. Rażąco naruszenie art. 406 kodeksu cywilnego w zw z art. 405 i 410 kodeksu cywilnego; w/w przepisy stanowią że:
  - Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna.
  - Kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.
  - Obowiązek wydania korzyści obejmuje nie tylko korzyść bezpośrednio uzyskaną, lecz także wszystko, co w razie zbycia, utraty lub uszkodzenia zostało uzyskane w zamian tej korzyści albo jako naprawienie szkody.
6. Rażąco naruszenie art. 410 kodeksu cywilnego stanowiącego, że dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewłaściwego wykonania zobowiązania;
7. Rażąco naruszenie art. 481 § 1 i § 3 kodeksu cywilnego, zgodnie z którym w przypadku gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi; w razie zwłoki dłużnika wierzyciel może nadto żądać naprawienia szkody na zasadach ogólnych.
8. Rażąco naruszenie art. 230 kodeksu postępowania cywilnego, zgodnie z którym, gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane;
9. Rażąco naruszenie art. 13 ustawy z dnia 13 lutego 1999 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za rzecz niepodległego bytu państwa polskiego, na podstawie której zgłoszono było przedmiotowe roszczenie, a który stanowi, że „Koszty postępowania w sprawach objętych ustawą ponosi Skarb Państwa.”

Opierając się na powyższych zarzutach powodowie wnieśli o

1. Zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie roszczenia w całości

ewentualnie:

2. Uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje powodów, jak również pozwanego nie były zasadne i nie mogły zostać uwzględnione. W konsekwencji niezasadne były wnioski apelacji – zarówno o zmianę zaskarżonego wyroku, jak też o jego uchylenie i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji nie dopuścił się zarzucanych mu uchybień, a kwestionowany wyrok – oparty na właściwej analizie materiału dowodowego zebranego w sprawie, poddanej następnie trafnej ocenie prawnej – nie może być skutecznie wzruszony na skutek apelacji.

Apelacja strony powodowej stanowi próbą przeciwstawienia zapatrywaniom prawnym zawartym w uzasadnieniu Sądu I instancji, własnych poglądów, co jednak nie mogło się spotkać z aprobatą sądu odwoławczego. W istocie, pomimo powoływania się przez skarżących bezpośrednio na przepisy Konstytucji RP, negują oni zastosowania przez Sąd I instancji, jako podstawy rozstrzygnięcia, art. 6 k.c. w myśl którego ciężar dowodzenia danej okoliczności spoczywa na osobie która wywodzi z tej okoliczności skutki prawne.

W ocenie Sądu Okręgowego – Sąd Rejonowy trafnie odwołał się do art. 6 k.c., co w konsekwencji prowadziło do oddaleniem powództwa w znacznej części. Wskazać należy, że powodowie ograniczyli się jedynie do wskazania, co wchodziło w skład mienia należącego do S. B., które – zdaniem powodów – zostało przejętego w wykonaniu orzeczonego przypadku. Tymczasem w aktach sprawy brak jakichkolwiek dowodów na potwierdzenie tego, że przedmioty te należały do S. B., jak również nie ma pewności czy przypadek mienia orzeczony wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 21 sierpnia 1948 r. w sprawie Sr 397/48, został faktycznie wykonany. Z pisma nadesłanego przez Instytut Pamięci Narodowej wynika, że nie odnaleziono dokumentów wskazujących na wykonanie w/w wyroku w zakresie przypadku całego mienia osoby represjonowanej (k. 200). Oświadczenie powodów w tym zakresie nie mogło być uznane za wystarczające i stanowić podstawy do zasądzenia roszczenia w wymiarze dochodzonym przez S. i Z. B.. Przy czym, podkreślenia wymaga, że nie miały znaczenia – z punktu widzenia konsekwencji wynikających z art. 6 k.c. – okoliczności podnoszone przez skarżących takie jak obiektywne trudności w ustaleniu stanu faktycznego, co do wykonania przypadku wobec S. B. oraz naruszenie standardów praworządności w postępowaniu karnym z 1948 r. Okoliczności te nie powodują odwrócenia ciężaru dowodów i obciążenia nim Skarbu Państwa, który musiałby wykazywać, że przypadek mienia nie został wykonany – czego domagali się powodowie, a co w istocie wynika z dokumentów IPN znajdujących się w aktach sprawy. Przy czym podkreślenia wymaga, iż do zasądzenia odszkodowania konieczne jest wykazanie, że kara przypadku mienia została wykonana. Tak orzeczenie SN z dnia 11.01.2006 roku w sprawie II CSK 43/05, a okoliczność ta nie została w niniejszym postępowaniu nawet uprawdopodobniona.

Również nie sposób zgodzić się ze skarżącymi, że postępowanie niniejsze nie jest „normalnym” procesem cywilnym, a sąd rozpoznający sprawę powinien przeprowadzać dowody z urzędu. Mieć należy na uwadze, że ustawa z 13 lutego 1991 r. nie przewidywała w tym zakresie odrębnego trybu postępowania, więc zastosowanie znajdują uregulowania zawarte w kodeksie postępowania cywilnego (Wyrok SA w Krakowie z dnia 29 grudnia 2011 r. II AKa 209/11; Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 11 maja 2006 r. II AKa 118/06).

Na marginesie jedynie wskazać należy, że powodowie mieli możliwość skorzystania z drogi sądowej w dochodzeniu swoich praw, czego przejaw stanowi niniejsze postępowanie. Czym innym jest natomiast rezultat sprawy sądowej, który nie jest dla strony satysfakcjonujący.

W ocenie Sądu Okręgowego nie można uznać zarzutu naruszenia art. 5 k.c., już chociażby z tego względu, że jak wielokrotnie wskazywano w orzecznictwie, w/w przepis nie może stanowić samoistnej podstawy do nabycia prawa. Zasady współżycia społecznego oraz sprawiedliwości społecznej nie mogły przemawiać za uwzględnieniem powództwa w sytuacji, gdy brak było dowodów na potwierdzenie stanu faktycznego, z którego strona wywodziła swoje roszczenie. Norma art. 5 k.c. nie może prowadzić do nabycia praw podmiotowych, ma ona bowiem jedynie charakter tamujący, nie zaś prawnokształtujący, a ochrona nią objęta winna mieć charakter tymczasowy, a nie trwały (tak m. in. w wyroku SA w Katowicach z dnia 21 czerwca 2016 r. V ACa 892/15 oraz wyroku SA w Krakowie z dnia 16 września 2015 r. I ACa 703/15).

Powodowie, w złożonej apelacji, niesłusznie wskazują na przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu oraz odpowiedzialności odszkodowawczej z tego tytułu, podczas gdy w niniejszej sprawie podstawą odszkodowania stanowi art. 10 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r., który stanowi lex specialis wobec wskazanych powyżej przepisów kodeksu cywilnego i w tym zakresie wyłącza ich stosowanie.

Nie mógł być skuteczny, podniesiony w apelacji strony powodowej zarzut naruszenia art. 230 k.p.c. Zważyć należy, że przepis ten ma charakter fakultatywny, a ocena co do zasadności uznania faktów niezanegowanych, należy do sądu rozpoznającego sprawę.

Sąd Okręgowy podzielił również pogląd wyrażony przez Sąd I instancji, zgodnie z którym naliczenie odsetek w stosunku do roszczeń, których podstawę stanowi art. 10 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego - następuje od dnia uprawomocnienia się orzeczenia stwierdzającego nieważność. Do czasu stwierdzenia nieważności wyroku Wojskowego Sadu Rejonowego w Szczecinie z 21 sierpnia 1948 r. powodowi nie przysługiwało żadne roszczenie pieniężne, którego adresatem byłby Skarb Państwa.

Co prawda zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. koszty postępowania w sprawach określonych ustawą ponosi Skarb Państwa, to jednak przyjmuje się, że przepis w/w nie dotyczy kosztów zastępstwa procesowego pełnomocnika w sprawie (tak w uchwale SN z dnia 20.11.1991 r., sygn. akt I KZP 30/91). Gdyby przyjęć reprezentowany w orzecznictwie pogląd odmienny, to i tak hipotetyczne naruszenie przepisu nie miało żadnego wpływu na wynik sprawy, biorąc pod uwagę, że powodowie nie zostali obciążeni kosztami postępowania w I instancji.

Odnosząc się z kolei do apelacji pozwanej, Sąd Okręgowy podzielił zapatrywania prawne Sądu I instancji co do ustalenia terminu wymagalności roszczenia i daty początkowej od której naliczone zostały odsetki. Zgodnie z dominującą linią orzecniczą Sądu Najwyższego roszczenia, których podstawę materialnoprawną stanowi art. 10 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, stają się wymagalne w dniu uprawomocnienia się orzeczenia stwierdzającego nieważność. Stanowisko takie uzasadnione jest przede wszystkim szczególnym charakterem roszczenia, o którym mowa w art. 10 w/w ustawy. Roszczenie to opiera się na tytule własności do rzeczy – przywróconym wyrokiem stwierdzającym nieważność orzeczenia konfiskaty lub przepadku mienia (tak m. in. w wyroku SN z 15.10.2002 r., II CKN 1483/00 oraz postanowieniach SN z dnia 29 maja 1998 r. II CKN 741/97, a także z dnia 7 marca 2014 r. IV CSK 437/13).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy stwierdził, że zaskarżone orzeczenie Sądu I instancji jest prawidłowe, a tym samym obie apelacje na podstawie art. 385 k.p.c. podlegały oddaleniu jako niezasadne.

Sąd Okręgowy, nieuiszczone koszty sądowe przejął na rachunek Skarbu Państwa, a także oddalił wniosek Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa o zasądzenie od powodów kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSR del. Katarzyna Małysa SSO Aleksandra Łączyńska Mendakiewicz SSO Robert Zegadło